

YEREL YÖNETİM SEÇİMLERİNDE KADIN SEÇMEN VE TEMSİLCİLİK: ÇORUM İLİ ÖRNEĞİ

Gülistan BAŞCI¹

Atıf/©: Başcı, Gülistan (2015). *Yerel Yönetim Seçimlerinde Kadın Seçmen ve Temsilcilik: Çorum İli Örneği*, Hitit Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, Yıl 8, Sayı 1, Haziran 2015, ss. 273-299

Özet: Bir toplumda Demokrasi anlayışının gelişebilmesi için, kadınların siyasette daha etkili olmaları gerekmektedir. Dünya nüfusunun yarısını kadınlar oluşturmasına rağmen, günümüzde yerel politikada kadın temsiline sınırlı sayıda olduğu görülmektedir. Burada ulaşılmaması gereken hedef, kadının siyasete ve toplumsal hayata katılımında önüne çıkabilecek engelleri en aza indirebilmektir. Bu hedefe ulaşabilmek için de kadına, biyolojik etmenlerden kaynaklanan durumundan dolayı yalnızca eş ya da anne olarak bakan toplum zihniyetini değiştirmek yerinde olacaktır. Ayrıca bu siyasi katılım sürecinde ailenin, sivil toplum kuruluşlarının, siyasi partilerin de desteği son derece önemlidir.

Bu çalışmada, Türkiye’de kadınların yerel siyasette temsilinin yeterli düzeyde olmadığını belirten hipotezin Çorum ili ve ilçelerinde geçerli olup olmadığı sınınamaktadır. Bu amaçla 2009 ve 2014 yılları yerel yönetim seçimlerine ilişkin seçmen profili, adaylar ve sonuçlar incelenmiştir. Özellikle kadın seçmen, kadın aday ve kazanan kadınların temsil oranları ilgili yıllar için ortaya konulmuştur. Araştırmada kullanılan tüm veriler Türkiye İstatistik Kurumu ve Yüksek Seçim Kurulu’nun web sitelerinden alınmıştır. Çorum ili seçmenlerinin %51’inin kadın olmasına rağmen il genel seçimlerinde 2009 yılında kadın adayların % 4’ü, 2014 yılında ise kadın adayların % 23’ü kazanabilmiştir. Belediye başkanlığı seçimlerine bakıldığında ise 2009 yılında kadın adayların sadece %4’ü kazanırken; 2014 yılındaki seçimlerde ise kadın aday çıkmamıştır.

Anahtar Kelimeler: Yerel Yönetim Seçimleri, Kadın Temsili, Çorum.

Woman Voter and Representation on Local Government Elections: The Case of Çorum City

Citation/©: Başcı, Gülstan, (2015). *Woman Voter and Representation on Local Government Elections: The Case of Çorum City*, Hitit University Journal of Social Sciences Institute, Year 8, Issue 1, June 2015, pp. 273-299

Abstract: *It is necessary to being effective in politics by ladies which society are need to develop Democracy comprehension. Nowadays, woman representation on local government is limited even though half of world's population is consist of woman. The targets to be achieved is remove the difficulties to replace woman position on politics and social life. Therefore, it is necessary to change society's opinion for misplaced woman's position on society like as just mother role or wife role. Besides, Non-Governmental Organizations and Political Parties will support this changing of women's role in society.*

In this study, it has proved hypothesis that woman representation are insufficient level on local politics all around the Turkey via applying Çorum and it's district. For this purpose, local administrative elections has been investigated as voter profile, candidates with gender and results within 2009 and 2014. Especially, woman voter, woman candidate, winning women and it's representative rate which were indicated in this study. All of data was obtained from Turkish Statistical Institute and Higher Selection Committee. According the result of this study, although 51% is the total rate of woman voter in provincial general election at 2009, only 4% of woman candidates have won in election. Besides, in 2014 just 23% of woman candidates have won in election. In mayoralty election at 2009, although only 4% of woman candidates have won, but there is no elected woman at 2014 in election.

Keywords: *Local Government Election, Representation of Woman, Çorum.*

I. GİRİŞ

Türkiye'de geleneksel yaşam biçiminden, modern yaşam biçimine geçilmesiyle hukuksal alanda birçok değişiklik yapılmış, özellikle seçme ve seçilme haklarında yapılan çağdaş düzenlemeler ile kadının siyasal hayata katılımında önemli adımlar atılmış fakat erkekle aynı seviyeye gelememiştir (Gökçimen, 2008). Kadınların toplumsal ve ekonomik hayatta yeterince var olamaması da siyasal temsilde yetersiz olmasının en temel sebeplerindendir (Esen & Memişoğlu, 2007). Türkiye'de mevcut olan geleneksel bakış çerçevesinde kadınlara "ev kadınlığı" ve "annelik" rolleri verilmiş ve kadınlar çocukluk dönemlerinden itibaren bu anlayışla farklı alanlara yönlendirilmişlerdir. Ataerkil toplumlarda kız ve erkek çocuklara eşitlikçi olmayan tutum ve davranışlar siyasetin bir erkek işi şeklinde algılanmasına neden olmuştur (Negiz & Üçer, 2012).

Bu çalışmada 2009 ve 2014 yılları yerel yönetim seçimlerine ilişkin seçmen profili, adaylar ve sonuçlar incelenecek, özellikle kadın seçmen, kadın aday ve kazanan kadınların temsil oranları ilgili yıllar için ortaya konulmaya çalışılacak, bunun sonucunda kadının yerel yönetimlerde siyasi konumunun hangi düzeyde olduğu yorumlanacaktır. Bu çalışma, Türkiye’de kadın temsiline yeterli olup olmadığının tespitinde benzer dönemler için diğer iller ile kıyaslanarak Çorum İli ve İlçeleri için mevcut durumun ortaya konulmasını amaçlamaktadır.

II. KADINLARIN SİYASAL HAYATA KATILIMLARI İLE İLGİLİ DÜŞÜNCELER

Yerel siyasetin etkileşim alanı incelendiğinde, kadınların yerel politikada daha çok etkili olmaları beklenir. Alkan’ın (2004) açıkladığı şekilde yerel politika, iktidardan daha ziyade hizmetle, dolayısıyla kadınlara yüklenmiş olan geleneksel rolleri ile ilişkilendirmiş, diğer bir ifadeyle bu misyon kadınlara daha çok yüklenmiştir. Alkan (2004) konuyu çeşitli örneklerle ilişkilendirmiştir. Örnek olarak Fransa’da yüzyılın ilk yarısında öncelikle kadınlar belediye yönetiminde etkin görev almak isteyerek, şu ifadeyi kullanmışlardır: “Kendi evimizi nasıl temizliyorsak, kenti de temizleyebiliriz”. Başka bir örnekte 1930 yılında yapılan belediye seçimlerinde İstanbul Belediye Meclisi üyesi seçilen Latife Bekir “Belediyeciliği büyütülmüş bir ev yönetimi” şeklinde tanımlaması da kadınların yerel siyasette daha etkin bir rol almaları beklentisini doğrular niteliktedir.

Kadın örgütleri, ulusal-yerel siyaset ayrımında yakın bir döneme kadar önemli ölçüde yerel yönetim düzeyini görmezden gelmişlerdir. 1997 yılında daha fazla kadın temsilcinin siyasette etkin rol alabilmesi amacıyla kurulmuş olan “Kadın Adayları Destekleme ve Eğitim Derneği” Ka-Der’in de öncelikli amaçları arasında, yapılacak olan genel seçimlerde kadın vekil oranını %10'lara kadar çıkarabilmek yer almaktadır. Yine bu amaçla Ka-Der’in 2004 yılında yerel seçimler için oldukça büyük çapta bir hazırlık aşamasına başlaması da olumlu bir gelişmedir. Bu aşamada yerel siyaset kadın kuruluşların gündemine ilk kez gerçek anlamda girmiştir. Ka-Der’in Ankara’da yapılan toplantısı bu gündemin ve sonrasında yapılacak olan seçimlerin de hazırlık kampanyasını oluşturmuştur. Bu kampanya sadece il genel meclisi ve belediyelerde çok düşük olan kadın temsil oranlarına değil, bununla birlikte kadınların güç kazanmasında yerel siyasetin de merkezi siyaset kadar yaşamın içinde olması gerektiğini vurgulamıştır.

Aslında herkese açık gibi görünen siyasal haklar, uygulamada kadınların pek çoğuna açık değildir. Bu aşamada kadının geleneksel görevleri dış dünyaya yönelmesini engellemektedir. Bunun sebepleri arasında gelenekler, toplumsal baskı, siyasal ve sosyal öğeler, ekonomik özgürlüğün olmaması sayılmaktadır (Arıkboğa, 2009) (Eroğlu, 1991). Bu tür faktörler nedeniyle kadınlar siyasette etkin rol alamamaktadırlar.

Kadın, yaşamındaki görevleri ve toplum tarafından kendisine atfedilen geleneksel rolleri sebebiyle çoğu zaman politikadan uzak kalmak zorunda kalmıştır. Kadının biyolojik olarak farklı olmasından ziyade kendisine yüklenen misyon, bu rolünün sınırlarını belirlemektedir. Annelik, çocuk bakımı, ev işleri ve bunun gibi bir takım görevler kadına toplum tarafından yüklenmiş olan misyonlar olduğu için; kadın hem erkeklerle aynı işleri yapmak, hem de kendisine yüklenmiş olan diğer görevleri yerine getirmek zorunda bırakılmıştır (Türel & Çağlar, 2010).

Yasalarla kadına da verilmiş olan eşitlik, uygulamada yeterli değildir. Hukuksal ve politik eşitlik toplumsal ve ekonomik eşitlikle bağdaştırılmadıkça gerçek anlamda bir özgürlükten bahsetmek olanaklı değildir (Parla, 1993).

Bireylerin aktif politikada yer alabilmesi için gerekli olan tecrübe, bilgi, para, güç, siyasi bağlantılar gibi faktörlere kadınların sahip olması ataerkil bir toplumun etkisiyle Türkiye şartlarında daha zor olmaktadır. Birçok kez siyasi partiler kadınlardan oy alabilmek için kadın adaylara da partilerinde yer vermektedirler. Kimi zaman da yenilik ve demokrasi kavramlarının uygulanmasının bir sonucu olarak kadınlara siyasi hayatta yer verilmektedir. Türkiye Cumhuriyeti Devleti'nin kuruluşundan itibaren kadınların politikada yer almasının sebebi de bu durum olabilir (Yıldırım H. , 2013).

Kadın, hayatın birçok aşamasında olduğu gibi politik kararlarını da tek başına verememektedir. Özellikle kırsal kesimde eşinin istediği şekilde politik tercihte bulunması çok büyük olasılıktır (Menteşe, 2014). Kadın, politik kararlarında erkeğin belirlediği biçimde karar vermek durumundadır. Fakat bu tutum her yerde aynı özellikler taşımayabilir. Yöreden yöreye farklılık gösteren bu tarz davranışlar daha çok kapalı ve tutucu toplumlarda görülmektedir (Gökçimen, 2008) (Çağlar, 2011) (Üşür, 1998).

III. SİYASETTE KADIN TEMSİLİNE TARİHSEL BAKIŞ

Türkiye'de siyasette kadının tarihsel geçmişi incelendiği zaman Cumhuriyet öncesi dönemdeki kadın profili ile Cumhuriyet sonrasındaki kadın profilini incelemek gerekir. Cumhuriyet öncesi dönemde toplumsal yapıda aile kavramına çok önem verilmiştir. Ailenin temeli olarak görülen kadın, Türk

destanlarında ve çeşitli öykülerde yüksek bir mertebeye çıkarılmıştır. Ayrıca kadının kutsal bir varlık olduğuna inanılmış, her zaman yaşamın içinde olup ailede eşiyile ortak haklara sahip olmuştur. Kadının tarihte yapılan birçok savaşa katıldığı ve politik birçok kararın alınmasında da söz sahibi olduğu tarihçiler tarafından günümüze aktarılan bilgiler arasındadır (Negiz & Üçer, 2012).

Selçukluların Anadolu'ya gelmesine kadar geçen sürede kadınlar ve erkekler günlük hayatın içinde yer almaktaydı. 14. yy. a kadar İslam öncesi değerlere ve geleneklere bağlı kalınmış; kadınlar günlük hayatın içinde kendilerine bir yer edinmişlerdir (Negiz & Üçer, 2012).

Çitçi (1989) İslam dininin kabulü ile kadın toplumsal hayatta etkin bir şekilde yer alma özelliğini kaybettiğini ve daha çok eve dönük bir hayatı benimsemek zorunda kaldığını ifade etmiştir. Osmanlı Devletinde kadının toplumdaki yerini belirleyen etkenlerden olan aile, miras, evlilik konuları da kadınların kamusal alanda var olmalarını büyük ölçüde sınırlayıcı kurallara sahiptir (Berktaş, 2004).

Türkiye'de diğer dünya ülkelerinden farklı olarak politik hayatta kadınların erkeklerle eşit haklara sahip olması aşamasında değişik bir süreçten geçmiştir. Türkiye Cumhuriyeti Devleti'nin kurulmasıyla birlikte yapılan yeniliklerle Türk Toplumunu büyük ölçüde yenilenmiş ve bununla birlikte kadının vatandaşlık hakkı kazanması sağlanmıştır. Çağdaş hukukun benimsenmesi ile kadınlar çalışma hayatında siyasette ve kamu alanlarında var olmaya başlamış, eşitlikçi bir anlayışla devlet de kadınların bu katılımını teşvik etmeye başlamıştır (Türel & Çağlar, 2010).

Ayrıca kadının toplumsal hayatta var olabilmesi için önemli bir unsur olan eğitimin de Cumhuriyet öncesi dönemde yeterli olmadığı görülmektedir. Bu alanda Cumhuriyetin ilanından sonra birçok Reform yapılmıştır. 1924 Tevhid-i Tedrisat Kanunu ile eğitimde eşitlik sağlanmış, ardından 1925 Kılık Kıyafet Kanunu ve 1926 yılında kabul edilen Türk Medeni Kanunu'nun kabul edilmesiyle kadının toplumsal hayattaki konumuna önemli değişiklikler getirilmiştir. Kadınların hukuksal konumlarının eşitlenmesinde siyasal haklardan elde etmiş oldukları kazanımlar da önemli rol oynamıştır (Türkiyede Kadının Durumu, 2009).

Yine yapılan reformlarla birlikte 1930 yılında kabul edilen "Belediye Kanunu" ile Türk kadınının belediye seçimlerinde seçmen ve aday olarak katılmaları sağlanmıştır. Böylece kadınlar belediye seçimlerinde seçmen ve aday olabileme imkânına, birçok ülkedeki kadınlardan daha önce sahip olmuşlardır. Yine 1933 yılında kabul edilen Köy Kanunu'nda yapılan değişikliklerle kadınlara

köylerde ihtiyar meclisi üyesi ve muhtar olma imkânı tanınmıştır. Yapılan en önemli düzenlemelerden birisi de 1934 yılında kadınlara milletvekili seçme ve seçilme hakkının verilmiş olmasıdır. Böylece Türk kadını birçok Avrupa ülkesinden önce bazı siyasi haklara sahip olmuştur (Türelî & Çağlar, 2010).

1935 yılı genel seçimleri sonucunda ilk kez 395 milletvekili içinden 17 kadın milletvekili meclise girebilmiştir. Böylece meclisteki kadın vekil oranı % 4,6 olmuştur. 2002 seçimlerine kadar kadın vekil oranı her zaman bu sayının altında olmuşsa da; 2002 yılında yapılan genel seçimlerde kadın vekil sayısı 24'e, vekil oranı da % 4,4'e ulaşmıştır. 2007 yılında yapılan genel seçimlerde ise seçilen 550 vekilden 50'si kadın vekil olarak seçilmiş ve oran olarak da % 9,1'e çıkmıştır. (Yetki ve Karar Alma Sürecinde Kadın, 2008) Bu oran yeterli olmamakla birlikte kadınların politikada var olabilmesi için önemli bir gelişmedir.

IV. FEMİNİZM VE FEMİNİST TEORİNİN YAPILANMASINDA TOPLUMSAL CİNSİYET

Feminizm kavramı özünde "kadınsı özelliklere sahip olmak" anlamına gelirken, feminist teori kavramı da kadın ile ilgili çalışmalara eleştirel ve yorumlayıcı bir bakış açısı kazandıran ideolojik bir yaklaşım biçimidir. Drude Dahlerup'a göre feminizm: Tüm ideolojileri, eylemleri ve politikaları içine alan, toplumdaki erkek egemenliğini kırmayı amaçlarken kadınlara yönelik ayrımcılığı ortadan kaldırmayı hedefleyen bir harekettir (Schroeder, 2007).

Feminist yöntem; cinsiyet ve bilim arasındaki ilişkiye dikkat çekerek katılımcı araştırmayı, bilginin dönüştürücü gücünü önemli bir öge olarak değerlendirir. Bu açıdan bakıldığında bilim dünyasının erkek değerleri olarak kabul edilen otonomi, ayırım, uzaklık ve kontrol kavramlarını yakından incelerken kadının bu durumdaki rolünü de değerlendirmektedir. (Kümbetoğlu, 2005).

Feminizm kavramının tarihsel süreçteki kullanımına bakıldığında 1890'lardaki 'kadıncılık' kavramı ön plana çıkarken, özellikle 1970'lerden sonra yükselişe geçen bu kuram çeşitli feministlerin kendi tarzlarında feminizmi tanımlaması ve sonrasında feminizmi ayırdıkları birkaç ayrı başlık ile değişik süreçlerden geçerek günümüze kadar gelmiştir. 20. Yüzyıla gelindiğinde ise kadınların eşit haklar mücadelesinin genel adı olarak benimsenerek yerini almıştır.

'Kadın hareketi' olarak da tanımlanan bu süreç feminist değerleri ve hedefleri destekleyen tüm bireyleri, örgütleri, ağları, düşünceleri ve uygulamaları kapsamaktadır. Bu açıdan değerlendirildiğinde, feminist düşüncelerden etkilenen pek çok farklı yaklaşımı, örgütlenmeyi ve aktiviteyi de içine almaktadır.

Feminizmin temel amaçlarından birisi, kadınların çeşitli imkanlara sahip olabilmesi için erkekler ile kadınlar arasındaki ilişkilerin dönüştürülmesidir. Bu sebeplerden dolayı feminizmin ideolojik ve eylemsel pratiği olan düşünceler olduğu söylenebilir. Bu hareket sadece düşüncede değil, aynı zamanda da (Michell, 1995), kadınların kendi aralarında oluşturacakları bir dayanışma ile erkek egemen dünyanın kural ve yaklaşımlarına, cinsiyetçi düşüncelerine karşı başlatmış oldukları bir mücadele olarak tanımlanmaktadır. Feminizm, kadının toplum içinde dışlanışını, aşağılanışını, ezilişini ve kendine yabancılaştırılması gibi sorunlarına eğilen ve bu olumsuz durumun düzeltilmesi için mücadele etmeyi amaçlayan bir toplumsal hareket olarak görülmektedir (Doltaş, 1991).

Feminist kuram, kadına yönelik baskıyı kurumsallaştırmanın yanı sıra, cinsiyeti kadın olan ve kadın olarak var edilen kişi hakkında geliştirilen bir kuramdır. Cinsiyet ve toplumsal cinsiyet öğelerinden yola çıkarak, ırk, sınıf, kültür, din, millet gibi diğer önemli sosyo-kültürel ayrımları ve farklılıkları da içermektedir. Bu nedenle feminist tartışmaların esasında da bu farklılıklar yer almaktadır.

Kadın ve erkeğin biyolojik olarak farklılıklarının olması, cinsiyet farklılığından kaynaklanan toplumsal olarak bir takım roller, değerler ve yaşamsal özelliklerin aktarılması “Toplumsal Cinsiyet” kavramının ortaya çıkmasına neden olmuştur. Bu kavram aynı zamanda cinsiyet ayrımının kadın ve erkek arasındaki eşitsizlikleri açıklamada yetersiz olduğunu savunan yaklaşımların kullandığı temel kavram olmuştur. Hatta kadın ve erkeklerin fiziksel olarak dış görünüşleri, iş yaşamları ve ev içinde ve dışında üstlendiği roller vb. birçok öge doğal farklılıktan kaynaklanan toplumsal bir dalgalanma olarak görülmektedir (Giddens, 2000).

Toplumsal cinsiyet ile ilgili yargılar ve kişilere verilmiş olan kadın, erkek rolleri kültürden kültüre ve her dönemde farklılık göstermiş olsa da genel olarak bakıldığında ataerkil yapıyı benimsemiş olan toplumlarda kadına yüklenen ağır ve yıpratıcı roller dikkat çekmektedir.

Sosyal bilimlerde gözlemlenen en çarpıcı değişimlerden biri de toplumsal cinsiyetin, toplumsallığı anlamada önemli bir kategori ve sınıfsal, etnik, bölgesel, dinsel özelliklerin açıklayıcı değişkeni haline gelmesidir (Sancar, 2003).

Bir kadın hareketi olarak İslamcı feminizm kavramı incelendiğinde, 1990’lı yıllarda ortaya çıkan ve özellikle entelektüel Müslüman kadınların toplum içinde birey olma çabalarının yarattığı etki olarak değerlendirilen bir kavram

olduğu tespit edilmiştir. Farklı toplumlardaki Müslüman kadınlar tarafından geliştirilen bu kavram, öncelikle şehirli entelektüel kadınlar arasında ortaya çıkmıştır. Bu kadınlar dini yönelimlerinden uzaklaşmamış; İslam'ı ulusal, kültürel ve etik kimliklerinin önemli bir parçası olarak korumuşlardır. Bunun yanında modernizmin etkisiyle de Müslüman kadınlar sosyal-siyasal eşitlik düşüncelerine yoğunlaşmış ve çağdaş hayatın İslam kültürünün bir parçası olarak yeniden şekillendirilebileceğini düşünmüştür. İslamcı feminizm, din ve gelenek içindeki kadının durumunu eleştirel bir bakış açısı ile değerlendiren, toplumsal cinsiyet eşitliğine özel bir önem veren, geleneğin ve dini yorumların ataerkil karakterini sorgulayan, bunları yaparken de başta Kur'an-ı Kerim olmak üzere dini metinleri referans alan bir söylemdir (Güç, 2008).

Toplumsal cinsiyet kavramı, kadınlık ve erkeklik kavramının toplum tarafından verilen olgular olması düşüncesiyle hareket ettiği için, kadın hareketleri ve feminist teori için bir temel oluşturur. Fakat bu olgunun 'kadın' a değil, kadın ve erkek arasındaki toplumsal farklılığa dikkat çekmek amacı ile kullanıldığı gözden kaçırılmamalıdır.

V. YEREL YÖNETİMLERDE KADIN TEMSİLİ

Yerel yönetimler merkezi yönetimlerden aldıkları yetkileri yasalarla sınırlanmış bir şekilde kullanan birimlerdir. Aynı zamanda halka yakın, halkın ihtiyaçlarını gidermeye çalışan ve bu yaşam biçiminde etkin olan birimler olarak da tanımlanabilmektedir. Bu birimlerin karar organlarının da seçimle oluşturulması, yerel yönetim kuruluşlarının etkisini artırmaktadır. Yerel yönetimlerde temel amaç katılımıdır. Halk, oy verme, görev alma, verilen kararlara katılma şeklinde demokratik sürece katılır (Türel & Çağlar, 2010).

Tablo 1: 2009 ve 2014 Mahalli idareler Türkiye Geneli Seçim Sonuçları

Seçim Türü	2009		2014	
	Kadın	Erkek	Kadın	Erkek
Belde Belediye Başkanlığı	8	1963	3	387
Belde Belediye Meclisi Üyeliği	175	17670	98	3450
Büyükşehir Belediye Başkanlığı	0	16	3	27
İl Genel Meclisi Üyeliği	114	3164	60	1191
İlçe Belediye Başkanlığı	16	876	33	879
İlçe Belediye Meclisi Üyeliği	1294	13308	2100	14850
Merkez İlçe Belediye Başkanlığı	2	63	1	48
Toplam	1.609	37.060	2.298	20.832
Genel Toplam	38.669		23.130	

Tablo 1’de belirtilen Yüksek Seçim Kurulu verilerine göre 2009 yılı Türkiye çapında yapılan yerel seçimlerinde 16 büyükşehir belediye başkanlığının % 100’ü erkeklerden oluşurken; kadın aday oranı % 0 olmuştur. Ancak 2014 yılına gelindiğinde ise toplam 30 olan Büyükşehir Belediye Başkanlıklarından 27 tanesi Erkek, 3 tanesi de Kadın olarak sonuçlanmıştır. 2009 ve 2014 yılları Mahalli idareler tüm seçim sonuçlarına göre Türkiye ölçeğinde 2009 yılında toplam kazanan 38.669 kişi iken; 2014 yılında 23.130 kişi olarak tespit edilmiştir. Bu sonuçlara göre kadın seçilme oranı 2009 yılında % 4 iken; 2014 yılında % 10’a yükselmiştir.

Yerel siyasette Türkiye önemli ölçüde ilerlemiş olsa da, özellikle yerel meclislerdeki kadın temsil oranına bakıldığında zaman; Almanya (%31), Danimarka (%30), İspanya (%29), İngiltere (%27), Avusturya (%27), Hollanda (%26), Fransa (%26), Belçika (%21) ve İtalya (%10) gibi dünya ülkelerine göre Türkiye’de kadının yeterli derecede temsil edilemediği görülmektedir.

Tablo 2: 2010 Yılı Dünya - Avrupa – Türkiye’ de Yerel Temsilde Kadın Erkek Oranları

	Belediye Başkanlığı %		Belediye Meclis Üyeliği %	
	Kadın	Erkek	Kadın	Erkek
Türkiye	0,9	99,1	4,2	95,8
Avrupa	9	91	23,9	76,1
Dünya	9	91	20	80

Kaynak: <http://www.atonet.org.tr/yeni/index.php?p=1730&l=1> Erişim Tarihi: 24.10.2014

Tablo 2’de görüldüğü üzere Belediye Başkanlıklarında Türkiye yaklaşık % 1 düzeyinde Kadın ile temsil edilirken; Belediye meclis üyeliğinde yaklaşık % 4 ile temsil edilmektedir. Ancak Avrupa’da kadın belediye başkanı % 9, belediye meclis üyeliği de yaklaşık % 24 ile temsil edilmektedir. Kadının siyasette bulunduğu noktaya ilişkin tespit edilen oranlar, Türk kadınının yerel siyasette temsil oranında artış olduğunu göstermektedir. Fakat yine de ülkemizde kadınların karar alma sürecine katılımları yeterli seviyede değildir. Gerçek anlamda bir demokrasiden söz edebilmek için ise politikada ve yönetim sürecine katılımda kadın ve erkeğin eşit olması gerekmektedir (Negiz N. , 2008).

“United Cities and Local Governments” ın yaptığı Dünya ülkeleri yerel meclislerde kadın oranı ve belediye başkanı kadın oranı istatistiklerine göre Türkiye sıralamanın altlarında yer almıştır (Yıldırım H. , 2013).

Avrupa’da yer alan diğer ülkelerin yerel meclislerindeki kadın oranı ve belediye başkanı kadın oranlarının Türkiye’den fazla olduğu görülmektedir. Hatta bu ülkeler arasında demokrasi anlayışını Türkiye’den daha sonra benimseyen çeşitli politik sorunları olan ülkelerde vardır.

Örneğin, yerel meclislerde günümüzde %18,8 kadın temsilcisi bulunan Ürdün, 1917 yılına kadar Osmanlı Devletinin sömürgesi altında kalmış, bu tarihten sonra ise İngilizler sömürgesi altına girmiştir. İngiltere 1946’da Londra Antlaşması ile Ürdün’ün bağımsız bir ülke olduğunu kabul etmiştir. Fakat ülkede yaşanan iç karışıklık kazanılan bu özgürlük sonrasında da devam etmiştir. Yine aynı şekilde Malta’da günümüz itibariyle yerel meclislerdeki kadın oranı %14,5 dir. Ülke uzun yıllar İngiliz ve Fransızların sömürgesi olmuş, 1964 de bağımsızlığını elde etmiş fakat iç karışıklıklar devam etmiştir (Yıldırım H. , 2013).

Bu olumsuz şartlar düşünüldüğünde, Türkiye bağımsız ve demokratik bir ülke olarak bu ülkelerin çok ilerisinde olmasına rağmen kadın temsilci oranı ile dünya ülkeleri sıralamasının çok gerisinde kalmıştır.

Yine farklı bir bakış açısı ile değerlendirdiğimizde Türkiye’ de kadınların yerel politikaya katılmalarında Dünya Ülkelerinden daha farklı bir durum ortaya çıkmıştır. Dünyadaki pek çok ülkede yerel siyasete kadınların katılımı meclisteki ulusal temsil oranından fazladır. Fakat Türkiye’de yerel siyasete kadınların katılımı meclisteki temsil sayısından daha azdır. Yerel siyasetteki kadın ortalaması Orta Amerika’da %24, Latin Amerika’da %26, Avrupa’da %24, Afrika’da %30 olup, Türkiye’de ise %2,5 dir (Tuncer, 2003). Türkiye’de

yerel siyasette kadın temsiline az olmasının nedenlerinden bir tanesi, merkezi yönetimin yerel yönetimler üzerindeki etkisi ve yerel siyasetin ulusal siyasete bağımlı olarak görülmesidir. Ayrıca küçük yerleşim birimlerinde kadının geleneksel rolünün daha etkin olduğu ve ataerkil zihniyetin kadınların siyasete katılımında bir engel oluşturduğu söylenebilir. Türkiye’de yerel yönetimlerde kadın temsil oranları sadece kadının siyasal alandaki yokluğunu değil, aynı zamanda yerel yönetimlerin kadınların mevcut ihtiyaçlarını yeterli düzeyde karşılayamadıklarını da göstermektedir (Cerit, 2008). Yerel siyasette kadının tecrübe kazanması kadının cesaretlenmesini ve kendine olan güveninin artmasını sağlayacak, dolayısıyla Ulusal siyasette var olmasında kadının daha istekli olması sağlanacaktır.

VI. SİYASETTE KADIN KATILIMINI ARTIRMAYA YÖNELİK KOTA UYGULAMALARI

Dünya genelinde ülkelerin çağdaşlığının ve demokrasiyi algılama düzeyinin en önemli kanıtı kadın-erkek eşitliğidir. Kadınların politikaya katılımı, kadınların sorunlarını çözmek için gereklidir. Kadınların siyasette yeterli düzeyde temsil edilebilmesi için siyasal ve kamusal alanda kadınların sayısı artırılmalı ve yaşam şartları değiştirilmelidir. Siyasi partilerde eşitlikçi bir anlayışın benimsenmesi ile Devlet, toplumun sosyal, kültürel ve siyasal değişimini etkileyecek kadın erkek eşitliğini hayata geçirecek yasal düzenlemeleri daha kolay yapabilecektir. Siyasi partilerde bu eşitlikçi anlayışın var olabilmesi için cinsiyet kotası konulması daha uygun görülmektedir (Çağlar, 2011).

Kadın kotası; Seçimlerde kadınlara ayrılan bir oranı ifade etmek için kullanılır. Burada amaç kadınlara daha fazla pay sağlayabilmektir. Onun için “cinsiyet kotası” ifadesi de kullanılabilir. Cinsiyet kotasında kadın ve erkek için ayrılmış olan en az oran ifade edilmiştir. Örneğin cinsiyet kotası % 40 ise erkek veya kadın (genelde kadınlar) %40’dan daha az bir pay alamayacaklar demektir (Sitembölükbaşı, 2007).

Son yıllarda kadın erkek eşitliğini sağlamak ve kadın temsilci sayısını arttırmak amacıyla en çok gündeme gelen konu kota uygulamasıdır. Kota uygulaması ile kadın temsilci sayısını arttırmaya yönelik çalışmalar cinsiyet eşitliğinin sağlanması ve demokratikleşme açısından son derece önemlidir. Toplumda kadın sayısı fazla olmasına rağmen kadın temsili yeterli değildir. Kadınların ülke yönetimindeki temsil sorunu, kadın hakları açısından önemli bir sorun olmakla birlikte daha da önemlisi demokratikleşme açısından büyük bir sorundur (Kılıç, 2000).

Kotada asıl amaç; kadın açısından siyasette pozitif bir ayrımcılık yaratmaktır. Yani mecliste kadın parlamenter oranını % 30 veya % 40'a çıkarabilmektedir (Dahrelup, 2005) (Esen & Memişoğlu, 2007).

Kota uygulamalarına çoğunlukla ataerkil geleneklerin uygulandığı toplumlarda karşı çıkmaktadır. Bu uygulamaya karşı çıkanlar kotanın erkeklerin aleyhinde bir ayrımcılığa neden olduğunu düşünmektedirler. Bu durumda erkek egemen ataerkil toplumlarda kadın lehine olan kota uygulamasına olumsuz bir yaklaşım söz konusudur (Sitembölükbaşı, 2007).

Türkiye'de büyük partilerin buldukları konumu kaybetmemek için kota uygulamalarına pek sıcak bakmadıkları, diğer küçük partilerin ise yeni sosyal grupları parti tabanına dahil etmek için daha olumlu baktıkları gözlenmiştir (Sitembölükbaşı, 2007).

Kadının siyasette var olabilmesi için sadece kota uygulamaları yeterli değildir. Gerçek anlamda eşitliği sağlayacak hukuksal altyapı oluşturulmalıdır. Siyasi partilere destek amaçlı verilen Hazine yardımı tahsis edilirken kadın kollarının örgütlenebilmesi için bu yardımdan onlar da faydalanmalıdırlar. Kadınların erkeklerle eşit şartlarda politik ve toplumsal hayatta var olabilmesi için sadece siyasi temsil değil, iş hayatında da erkeklerle eşit ekonomik düzeyde olmaları gerekir. Ataerkil toplum yapısından ziyade daha demokratik bir toplum yapısı oluşturulmalı, kadınlar kamuda ve özel sektörde de yönetici olarak görev almalıdır (Eser, 2009).

VII. YEREL YÖNETİM SEÇİMLERİNDE KADIN TEMSİLCİLİK DURUMUNUN LİTERATÜRDE İNCELENMESİ

Yerel yönetimlerde kadın temsili konusunda özellikle çalışmanın kapsadığı dönemleri de içerecek şekilde literatür incelemesi yapıldığında aşağıda açıklandığı şekilde benzer sonuçlar elde edilmektedir.

Bulut ve Tanıyıcı'nın 2008 yılında yaptıkları çalışmalarında 1999 yılı Türkiye geneli meclis üyelerinin cinsiyet profiline dikkat çekerek, erkek egemenliğinin ön plana çıktığı tespitine varmışlardır. İlgili dönemde Türkiye genelinde 34.084 üyeden sadece 541'inin kadın üye olduğunu, oran olarak da % 1,58'e denk geldiğini belirtmiş, bu açıdan değerlendirildiğinde özellikle Belediye meclislerinde kadın temsilcilerin yeteri kadar temsil edilemediğini ifade etmişlerdir. Meclis üyesi olarak seçilen kadınların da çoğunlukla Türkiye'nin batı bölgelerindeki belediyelerde bulunan üyeler olduğunu açıklamışlardır. (Bulut & Tanıyıcı, 2008). Aynı çalışmada Nazilli ili için 1994 döneminde 3, 1999 döneminde ise 1 kadın üyenin olduğu ifade edilmiştir.

2011 yılında Yıldırım ve diğerlerinin Kahramanmaraş ve Sivas illerini konu alan “Belediye Meclislerinde Temsilcilik ve Yerel Yönetime Katılma” başlıklı çalışmalarında, Türkiye’de birçok Belediye Meclisinde kadın üye bulunmadığı düşünüldüğünde hem Kahramanmaraş Belediye Meclisi hem de Sivas Belediye Meclisi kadın temsilci bakımından iyi durumda olduklarını belirtmişlerdir. Aynı çalışmada, Sivas ili Belediye Meclis üyelerinin (4/22) %18’i; Kahramanmaraş Belediye Meclis üyelerin ise (5/21) % 24’ünün Kadın üyeden oluştuğunu ortaya koymuşlardır (Yıldırım, Öner, Aksu, & Tatlı, 2011, s. 517).

Bozatay ve Kutlu 2014 yılındaki çalışmalarında 30 Mart 2014 tarihinde Çanakkale yerel seçim sonuçları üzerinden yaptığı analiz ile kadın adayların yerel siyasette yeteri kadar temsil edilmediğini dolayısıyla kadınların siyasetteki yerinin sembolik bir değer taşıdığını belirtmişlerdir. Çanakkale örneğinin de Türkiye geneli için benzer olduğunu ifade eden Bozatay ve Kutlu 1999, 2004 ve 2009 yıllarına ait yerel yönetim seçimlerinde kadın temsili Tablo 3’de özetlemiştir.

Tablo 3. Türkiye’de Yerel Yönetimlerde Kadınların Temsili

	1999		2004		2009	
	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%
Belediye Başkanı	20	0,6	18	0,56	26	0,88
Belediye Meclis Üyesi	541	1,6	817	2,37	1.340	4,2
İl Genel Meclis Üyesi	44	1,4	57	1,78	110	3,25

Kaynak: Bozatay, Şaban A, Salih Z. Kutlu. (2014) “Siyasette Kadın Temsili Açısından 30 Mart 2014 Yerel Seçimi Sonuçlarının Çanakkale İli Örneğinde Değerlendirilmesi” Çanakkale Araştırmaları Türk Yılığ, Yıl:12, Sayı:16, s.139

VIII. ÇORUM İLİ YEREL YÖNETİMLERİNDE YAPILAN SEÇİMLERDE KADIN SEÇMEN VE TEMSİLCİ PROFİLİ ÜZERİNE BİR ARAŞTIRMA

A. Çorum İli Hakkında Genel Bilgi

Çorum ili; Orta Karadeniz Bölgesi’nin iç tarafında bulunmaktadır. Doğusunda Amasya, güneyinde Yozgat, batısında Çankırı, kuzeyinde Sinop, kuzeydoğusunda Samsun, güneybatısında Kırıkkale, Kuzey batısında da Kastamonu illeri ile komşudur. Yüzölçümü 12.820 km² dir (Çorum Belediyesi, 2014).

2013 yılı nüfus sayımında Çorum’un nüfusu 532.080 kişi olarak belirlenmiştir. Bu nüfusun 263.906’sı erkek nüfustan ve 268.174’ü de kadın nüfustan oluşmaktadır. Merkez ilçe de dahil 14 ilçesi vardır. İlçeler Alaca,

Bayat, Boğazkale, Dodurga, İskilip, Kargı, Laçın, Mecitözü, Oğuzlar, Ortaköy, Osmancık, Sungurlu ve Uğurludağ'dır. Bu ilçelerden Merkez ilçe toplam 270.864 kişilik nüfus ile en yoğun yer iken ardından, 54.099 kişilik nüfusu ile Sungurlu ilçesi gelmektedir (TÜİK, 2014).

Günümüzde Çorum sanayisi, yem, gıda, oto radyatörü, toprak sanayisi, kağıt sanayi, oluklu mukavva, steril şırınga, çelik döküm, seramik, makina, bilgisayar parçaları, çivi ve mobilya gibi birçok alanda sürekli gelişme içerisinde. Çorum ayrıca kiremit-tuğla, un-ırmik ve yem fabrikalarının komple ekipmanlarını imal ederek anahtar teslimi kurduğu fabrikaları ile de söz sahibidir (Çorum İl Kültür Turizm Müdürlüğü, 2014).

Hititler Antik Çağ'da Anadolu coğrafyasında devlet kurmuş önemli uygarlıklardan biridir. Günümüzden 7 bin yıl öncesine ait kültürel verilere rastlanan ve Anadolu'da ilk organize devleti kuran Hititlerin Başkenti Hattuşa Çorum sınırları içerisinde. Hitit Uygarlığının başkenti olan Çorum'da siyasette kadın olgusu incelendiğinde; devlet yönetiminde önemli görevler almış, Hitit hükümdarı III. Hattuşili'nin karısı ve Hitit İmparatorluğu'nun kraliçesi olan Puduhepa, MÖ 13. yüzyılda yaşamış önemli bir kişiliktir. Hitit Kralı 3'üncü Hattuşili'nin eşi olan Kraliçe Puduhepa, eski adı "Kizzuwatna" olan Adana'da yaşayan rahip Kummanni'nin kızı olarak bilinmektedir. Puduhepa'nın ülkesindeki toplumsal olaylara yaklaşımı ve kadın erkek eşitliğindeki çabaları dikkat çekerken, ülkelerarası barışın korunması konusunda da aktif rol aldığı bilinmekteydi. Devlet idaresini bilen, yıllarca babasıyla birlikte en büyük tanrıçanın tapınağını yönetmiş olan Puduhepa, devlet yönetiminde etkili olmuştur. Puduhepa'nın en dikkat çekici özelliklerinden birisi, Hattuşa'da kralın üzerinde kurduğu siyasi otoritedir. 16 yıl sonra bir devlet anlaşmasına mühür basan tek kraliçe de Puduhepa'dır. Puduhepa'nın imza attığı bu antlaşma Kadeş antlaşmasıdır. Ayrıca, Puduhepa'nın kraliçeliği döneminde birçok kraliyet hediyesi veya mührü kralın adını taşıdığı gibi Puduhepa'nın adını da taşımaktaydı. Bu durum ise Puduhepa'nın kadın olmasına rağmen devlet yönetiminde ne kadar etkili olduğunu göstermektedir (Çorum İl Kültür Turizm Müdürlüğü, 2014) (Wikipedia, 2014). Ayrıca Kraliçe Puduhepa'nın I. Firavun II Ramses ile mektuplaşma örnekleri tarihi kaynaklarda yer almaktadır. Mektuplar o zamanın diplomatik dili olan Akadça yazılmış, Mısır ve Hatti ülkeleri arasındaki birlik ve beraberlik bağlarının güçlendirilmesine ilişkin konuları içermektedir (Ünal, 2014).

Çorum ili için yapılan bu çalışmada, Hitit Uygarlığının kraliçesi olan Puduhepa'nın bir kadın olarak siyasette ne kadar etkin bir rolünün olduğu ortaya konulmaya çalışılmıştır.

B. Araştırmanın Amacı

Çalışmada Çorum ili, ilçeleri ve beldelerinde 2009 ve 2014 yıllarında yapılan mahalli idareler seçim sonuçlarına göre aday ve kazananlar açısından kadın temsil oranı ortaya konulmaya çalışılmıştır. Elde edilen bulgular ile Bozaday ve Kutlu'nun (2014) çalışmasında öne sürülen, “*Türkiye’de Kadınların Yerel Siyasette Temsilinin Yeterli Düzeyde Olup Olmadığı*” hipotezi sınanmaya çalışılmıştır. Bu amaçla Seçmen sayısı itibarıyla erkeklerden daha fazla olan kadınların hem aday olma hem de kazanma oranları da incelenmiştir. 2009 ve 2014 yılları itibarıyla kadın temsiline bir değişme olup olmadığı da ortaya konulmaya çalışılmıştır. Ayrıca benzer dönemlerde bazı illere ait veriler ile çalışmada yer alan veriler kıyaslanarak, Çorum ili ve İlçelerinde siyasette kadın temsil durumu ortaya konulmaya çalışılmıştır.

C. Kapsam ve Sınırlılık

Çalışmada sadece Çorum iline ait 2009 yılı ile 2014 yılına ait yerel yönetim seçimleri incelemeye alınmıştır. Seçmen profili, adaylar ve kazananlar olarak İl Genel Seçimleri, Belediye Başkanlığı ve Belediye Meclis Üyeliği seçimleri incelemeye alınmıştır. Çorum ilinin ilçe belediye sonuçları ile Belde başkanlıkları sonuçları da çalışmada incelemeye alınmıştır. Ancak sonuçlar genel toplam olarak ifade edilmiş ve siyasi partiler açısından bir inceleme yapılmamıştır. Çalışmanın konusu olan kadın temsili öne çıkarılarak siyasette kadının ne kadar temsil edilebildiği ortaya konulmaya çalışılmıştır.

D. Kullanılan Yöntem

Bozaday ve Kutlu (2014)’de belirtilen “*Türkiye’de Kadınların Yerel Siyasette Temsilinin Yeterli Düzeyde Olup Olmadığı*” hipotezinin Çorum ilinde sınanabilmesi için Örnek Olay (Case Study) yöntemi kullanılmıştır. Özellikle Çorum ilinde gerçekleştirilen 2009 ve 2014 yıllarındaki yerel yönetim seçimleri aday ve kazananlar dikkate alınmıştır. Kullanılan veriler Türkiye İstatistik Kurumu resmi web sayfası ile Yüksek Seçim Kurulu resmi web sayfalarından alınarak bu çalışmanın amacına göre yeniden derlenmiş, sınıflandırılmış ve tabloya dönüştürülmüştür. Veriler yayıncı kurumların resmi sayfalarında ham veri olarak ve sadece frekans şeklinde ifade edildiği için, çalışmaya konu olan yerel yönetimlerde kadın temsili için ayrıca karşılaştırma ve seçilme oranı hesaplanmıştır. Bu amaçla, öncelikle seçmen yapısı incelenmiş ve cinsiyete göre ilçeler bazında ayrıştırılmıştır. Burada potansiyel seçmenin cinsiyet açısından oranlarına vurgu yapılmıştır. Aynı zamanda seçmen profilinin yaş grupları açısından dağılımları da incelenerek; seçmenlerin

hangi yaş düzeyinde yoğunlaştığı da ifade edilmiştir. Bu aşamada yaşlara ve cinsiyetlerine göre okuma yazma bilmeyenler de ayrıca tablolar halinde her iki yerel yönetim seçimi dönemi için ifade edilmiştir. Kullanılan yöntem ile 2009 ve 2014 yılları seçim sonuçları siyasette kadının rolü üzerinden ortaya konulmaya çalışılmıştır.

E.Bulgular

2009 ve 2014 yılı yerel yönetim seçimlerinde öne çıkan genel seçimler, Belediye Başkanlığı Seçimleri ve İl Genel Meclisi Üyeliği Seçimi açısından Çorum ili incelenmiş olup Tablo 4’de detaylı olarak gösterilmiştir.

Tablo 4: Çorum İli İlçelerine Ait Cinsiyetine Göre Seçmen Profili (2009 Yılı Yerel Yönetim Seçimi)

İlçe	Erkek	Kadın	Genel Toplam	İlçe içindeki Erkek %	İlçe içindeki Kadın %
Alaca	13.588	14.009	27.597	49,24%	50,76%
Bayat	8.301	9.086	17.387	47,74%	52,26%
Boğazkale	1.887	1.884	3.771	50,04%	49,96%
Dodurga	2.879	3.087	5.966	48,26%	51,74%
İskilip	14.457	15.299	29.756	48,59%	51,41%
Kargı	6.307	6.956	13.263	47,55%	52,45%
Laçın	2.356	2.407	4.763	49,46%	50,54%
Mecitözü	7.206	7.447	14.653	49,18%	50,82%
Merkez	84.315	88.220	172.535	48,87%	51,13%
Oğuzlar	2.758	2.947	5.705	48,34%	51,66%
Ortaköy	3.964	3.879	7.843	50,54%	49,46%
Osmancık	15.795	16.559	32.354	48,82%	51,18%
Sungurlu	21.088	21.596	42.684	49,40%	50,60%
Uğurludağ	2.786	2.815	5.601	49,74%	50,26%
Genel Toplam	187.687	196.191	383.878	48,89%	51,11%

Kaynak : TÜİK, Türkiye İstatistik Kurumu, Mahalli İdareler Seçim Profili ve Sonuçları, <http://tuikapp.tuik.gov.tr/> Erişim Tarihi : 14.05.2015

Tablo 4’de Çorum iline ait İlçelere ilişkin Seçmen Profili cinsiyete göre tablo halinde gösterilmiştir. 2009 yılı Mahalli İdareler seçiminde toplam seçmen sayısı 383.878 kişi olarak tespit edilmiştir. Bu seçmen sayısının 187.687 kişisi Erkek seçmenden oluşurken; 196.191 kişi ise Kadın seçmenden oluşmaktadır. Cinsiyetlerin toplam seçmene göre oranlarına bakıldığında ise %51,11 ile Kadın seçmenin daha fazla olduğu açıkça görülmektedir.

Çorum ilinde 2009 yılında yaşlarına göre eğitim durumları da incelendiğinde özellikle okuma yazma bilmeyenlerin durumu Türkiye İstatistik Kurumundan alınarak Tablo 5'de gösterilmiştir.

Tablo 5 : Çorum İli 2009 Yılına Ait Okuma Yazma Bilmeyenlerin Yaşlara ve Cinsiyete Göre Dağılımı

Yaş Aralığı	Erkek	Kadın	Genel Toplam	% Erkek	% Kadın	% Genel Toplam
18-21	87	172	259	33,59%	66,41%	100,00%
22-24	73	194	267	27,34%	72,66%	100,00%
25-29	153	387	540	28,33%	71,67%	100,00%
30-34	214	453	667	32,08%	67,92%	100,00%
35-39	231	925	1.156	19,98%	80,02%	100,00%
40-44	284	1.302	1.586	17,91%	82,09%	100,00%
45-49	415	2.043	2.458	16,88%	83,12%	100,00%
50-54	570	3.002	3.572	15,96%	84,04%	100,00%
55-59	832	4.411	5.243	15,87%	84,13%	100,00%
60-64	1.275	5.823	7.098	17,96%	82,04%	100,00%
65 +	8.341	20.320	28.661	29,10%	70,90%	100,00%
Genel Toplam	12.475	39.032	51.507	24,22%	75,78%	100,00%

Kaynak : TÜİK, Türkiye İstatistik Kurumu, Eğitim İstatistikleri <http://tuikapp.tuik.gov.tr/> Erişim Tarihi : 14.05.2015

Tablo 5'de görüldüğü üzere, 2009 yılında Çorum ili genelinde okuma yazma bilmeyenlerin dağılımları cinsiyet ve yaşlarına göre incelendiğinde kadınların toplam okuma yazma bilmeyenler içindeki oranı % 75,78 olarak hesaplanmıştır.

Tablo 6: Çorum İli İlçelerine Ait Cinsiyetine Göre Seçmen Profili (2014 Yılı Yerel Yönetim Seçimi)

İlçe	Erkek	Kadın	Genel Toplam	İlçe İçindeki Erkek %	İlçe İçindeki Kadın %
Alaca	12.476	12.950	25.426	49,07%	50,93%
Bayat	7.020	7.731	14.751	47,59%	52,41%
Boğazkale	1.610	1.664	3.274	49,18%	50,82%
Dodurga	2.561	2.726	5.287	48,44%	51,56%
İskilip	13.281	14.368	27.649	48,03%	51,97%
Kargı	6.279	6.956	13.235	47,44%	52,56%
Laçın	1.992	2.044	4.036	49,36%	50,64%
Mecitözü	6.520	6.763	13.283	49,09%	50,91%
Merkez	93.615	98.052	191.667	48,84%	51,16%
Oğuzlar	2.417	2.556	4.973	48,60%	51,40%
Ortaköy	3.219	3.212	6.431	50,05%	49,95%
Osmancık	15.976	16.975	32.951	48,48%	51,52%
Sungurlu	18.991	19.968	38.959	48,75%	51,25%
Uğurludağ	2.765	2.873	5.638	49,04%	50,96%
Genel Toplam	188.722	198.838	387.560	48,69%	51,31%

Kaynak: TÜİK, Türkiye İstatistik Kurumu, Mahalli İdareler Seçim Profili ve Sonuçları <http://tuikapp.tuik.gov.tr/> Erişim Tarihi : 24.10.2014

Tablo 6'de ise 2014 yerel yönetim seçimine ilişkin seçmen profili cinsiyete göre tablo halinde gösterilmiştir. 2014 yılı Mahalli İdareler seçiminde toplam seçmen sayısı 387.560 kişi olarak tespit edilmiştir. Bu seçmen sayısının 188.772 kişisi Erkek seçmenden oluşurken; 198.838 kişi ise Kadın seçmenden oluşmaktadır. Cinsiyetlerin toplam seçmene göre oranlarına bakıldığında ise %51,31 ile Kadın seçmenin daha fazla olduğu açıkça görülmektedir.

Kadın seçmenler sadece Ortaköy ilçesinde erkek seçmenden az iken; diğer bütün ilçelerde erkek seçmen oranını geçmiş durumdadır.

2009 yılı seçmen profili ile karşılaştırıldığında Kadın seçmenin her iki seçim döneminde de Erkek seçmenden fazla olduğu görülmektedir. Kadınların göreceli sayıca üstünlükleri yerel seçimlerde aday olma ve seçilme performansları açısından da incelenmiş ve ilerideki tablolarda sunulmuştur.

Grafik 2’de, 2014 yılında da yerel yönetimlerde kadın seçmen sayısının erkek seçmen sayısından fazla olduğu gösterilmektedir.

Tablo 7 : Çorum İli 2014 Yılına Ait Okuma Yazma Bilmeyenlerin Yaşlara ve Cinsiyete Göre Dağılımı

Yaş Aralığı	Erkek	Kadın	Genel Toplam	% Erkek	% Kadın	% Genel Toplam
18-21	27	41	68	39,71%	60,29%	100,00%
22-24	38	78	116	32,76%	67,24%	100,00%
25-29	131	180	311	42,12%	57,88%	100,00%
30-34	132	192	324	40,74%	59,26%	100,00%
35-39	105	188	293	35,84%	64,16%	100,00%
40-44	93	295	388	23,97%	76,03%	100,00%
45-49	133	517	650	20,46%	79,54%	100,00%
50-54	183	1.065	1.248	14,66%	85,34%	100,00%
55-59	275	1.901	2.176	12,64%	87,36%	100,00%
60-64	495	2.967	3.462	14,30%	85,70%	100,00%
65 +	4.276	14.658	18.934	22,58%	77,42%	100,00%
Genel Toplam	5.888	22.082	27.970	21,05%	78,95%	100,00%

Kaynak: TÜİK, Türkiye İstatistik Kurumu, Eğitim İstatistikleri <http://tuikapp.tuik.gov.tr/> Erişim Tarihi: 14.05.2015

Tablo 7’de görüldüğü üzere, 2014 yılına ait okuma yazma bilmeyenlerin oranları cinsiyet ve yaşlarına göre karşılaştırıldığında kadınların oranının (% 78,95) ile erkeklerin oranından (%21,05) oldukça yüksek olduğu görülmektedir. Ayrıca Tablo 5’de 2009 yılı için ifade edilen oranlara bakıldığında da kadınların toplam okuma yazma bilmeyenler içindeki oranının 75,78% olduğu düşünüldüğünde oransal bazda azalma beklenirken, 2014 yılına gelindiğinde kadınların oranında artış olduğu görülmüştür.

2009 Yılı İl Genel Seçimleri yaş aralıklarına göre aday ve kazanan profilini ortaya koyacak şekilde Tablo 8’ de belirtilmiştir.

Tablo 8: 2009 Yılı İl Genel Seçimleri Aday ve Kazanan Profili

Yaş Grubu	Adaylar			Kazananlar		
	Erkek	Kadın	Toplam	Erkek	Kadın	Toplam
25-29	30	4	34	2	-	2
30-34	30	5	35	1	-	1
35-39	40	3	43	6	-	6
40-44	48	3	51	5	-	5
45-49	58	3	61	9	-	9
50-54	47	2	49	10	1	11
55-59	30	2	32	1	-	1
60-64	15	1	16	2	-	2
65-69	8	-	8	1	-	1
70-74	3	-	3	0	0	0
Toplam	309	23	332	37	1	38

Tablo 8'de de görüldüğü üzere 2009 yılı İl Genel Seçimlerine toplam 332 Aday başvurmuş ancak toplamda 38 adedi seçilebilmiştir. 38 toplam kazanan adaydan sadece 1 tanesinin Kadın cinsiyetinde olması da dikkat çekicidir. Ayrıca toplam 23 Kadın adayın içinden sadece 1 Kadın aday kazanabilmiştir.

Tablo 9: 2014 Yılı İl Genel Seçimleri Aday ve Kazanan Profili

Yaş Grubu	Adaylar			Kazananlar		
	Erkek	Kadın	Toplam	Erkek	Kadın	Toplam
25-29	11	1	12	1	-	1
30-34	11	2	13	1	1	2
35-39	19	1	20	5	-	5
40-44	27	2	29	3	-	3
45-49	28	1	29	10	1	11
50-54	34	2	36	6	-	6
55-59	30	4	34	7	1	8
60-64	12	-	12	1	-	1
65-69	11	-	11	1	-	1
70-74	2	-	2	-	-	-
75+	1	-	1	-	-	-
Toplam	186	13	199	35	3	38

Tablo 9'da ise 2014 yılındaki İl Genel Seçimleri sonuçları görülmektedir. Bu sonuçlara göre toplam 199 adayın 186'sı Erkek ve 13'ü Kadın adaydır. Seçim sonuçlarına göre ise sadece 3 Kadın aday kazanabilmiştir. 13 Kadın adayın 3 tanesinin kazanabilmiş olması 2009 yılı seçimleri ile kıyaslandığında önemli bir artış olarak görülebilmektedir.

Tablo 10: 2009 Yılı Belediye Başkanlığı Aday ve Kazanan Profili

Yaş Grubu	Adaylar			Kazananlar		
	Erkek	Kadın	Toplam	Erkek	Kadın	Toplam
25-29	30	4	34	2	-	2
30-34	30	5	35	1	-	1
35-39	40	3	43	6	-	6
40-44	48	3	51	5	-	5
45-49	58	3	61	9	-	9
50-54	47	2	49	10	1	11
55-59	30	2	32	1	-	1
60-64	15	1	16	2	-	2
65-69	8	-	8	1	-	1
70-74	3	-	3	-	-	-
Toplam	309	23	332	37	1	38

Tablo 10'da 2009 yılı Belediye Başkanlığı aday ve kazanan profili görülmektedir. Belediye başkanlığı seçiminde 23 adaydan sadece 1 Kadın aday kazanabilmiş; 309 Erkek adaydan da sadece 37 adedi başkan olarak seçilmiştir.

Tablo 11: 2014 Yılı Belediye Başkanlığı Aday ve Kazanan Profili

Yaş Grubu	Adaylar			Kazananlar		
	Erkek	Kadın	Toplam	Erkek	Kadın	Toplam
25-29	3	0	3	-	-	-
30-34	4	0	4	-	-	-
35-39	7	0	7	1	0	1
40-44	18	0	18	4	0	4
45-49	11	0	11	5	0	5
50-54	18	0	18	5	0	5
55-59	15	0	15	1	0	1
60-64	8	0	8	-	-	-
65-69	1	0	1	-	-	-
Toplam	85	0	85	16	0	16

2014 yılında yapılan Belediye Başkanlığı seçimlerine ilişkin aday ve kazananların yaşlara göre dağılımı Tablo 11'de verilmiştir. Seçim sonuçlarına göre kazanan kadın aday olmamıştır. Bu durum bize Erkeklerin siyasete ne kadar egemen olduklarını göstermektedir. 2009 yılında ise sadece 1 adet Kadın aday Belediye Başkanlığını kazanmıştır.

Tablo 12: 2009 Yılı Belediye Meclis Üyeliği Aday ve Kazanan Profili

Yaş Grubu	Adaylar			Kazananlar		
	Erkek	Kadın	Toplam	Erkek	Kadın	Toplam
25-29	30	4	34	2	-	2
30-34	30	5	35	1	-	1
35-39	40	3	43	6	-	6
40-44	48	3	51	5	-	5
45-49	58	3	61	9	-	9
50-54	47	2	49	10	1	11
55-59	30	2	32	1	-	1
60-64	15	1	16	2	-	2
65-69	8	-	8	1	-	1
70-74	3	-	3	-	-	-
Toplam	309	23	332	37	1	38

Tablo 12’de 2009 yılına ait Belediye Meclis Üyeliği Aday ve Kazananları görülmektedir. 23 adet Kadın adaydan sadece 1 adedi belediye meclisinde görev alabilmiştir. 2014 yılına gelindiğinde ise bu oranın arttığı Tablo 13’de görülmektedir.

Tablo 13: 2014 Yılı Belediye Meclis Üyeliği Aday ve Kazanan Profili

Yaş Grubu	Adaylar			Kazananlar		
	Erkek	Kadın	Toplam	Erkek	Kadın	Toplam
25-29	82	8	90	5	1	6
30-34	113	5	118	8	1	9
35-39	104	10	114	19	5	24
40-44	100	9	109	22	-	22
45-49	110	5	115	35	-	35
50-54	108	8	116	28	1	29
55-59	106	5	111	32	2	34
60-64	72	1	73	20	-	20
65-69	22	-	22	7	-	7
70-74	11	-	11	4	-	4
75+	1	-	1	-	-	-
Toplam	829	51	880	180	10	190

Tablo 13’de 2014 yılı Belediye Meclis Üyeliği Aday ve Kazananları görülmektedir. Bu tabloya göre 51 adet Kadın aday arasından 10 adedi seçilerek, 2009 yılıyla karşılaştırıldığında büyük bir artış olduğu görülmüştür. Kadın adayların kazanma oranı 2009 yılında yaklaşık % 4 oranından (23 Aday ve 1 Kazanan Kadın) 2014 yılında % ise yaklaşık % 20 oranına (51 Aday ve 10 Kazanan Kadın) ulaşmıştır.

X. SONUÇ

Çağdaş yaşam biçimiyle birlikte hukuksal ve siyasal alanda birçok değişiklik yapılmış, özellikle seçme ve seçilme haklarında yapılan düzenlemeler ile kadının siyasal hayata katılımında önemli adımlar atılmış fakat erkekle eşit seviyeye gelememiştir.

Bireylerin aktif siyasette yer alabilmesi için gerekli olan tecrübe, bilgi, para, güç, siyasi bağlantılar gibi faktörlere kadınların sahip olması Türkiye şartlarında daha zor olmaktadır. Kadın adaylara partilerinde yer veren birçok siyasi partilerin de asıl hedefi kadınlardan oy alabilmektir. Kimi zaman da yenilik ve demokrasi kavramlarının uygulanmasının bir sonucu olarak kadınlara siyasal hayatta yer verilmektedir. Kadınların siyasal hayatta yeteri kadar yer alamadığını gören kadın örgütlenmeleri de kadınların bu sorunlarının çözümünü ulusal düzeyde aramış ve dolayısıyla yerel yönetim birimlerine gereken önemi verememişlerdir.

Kadının özel hayatındaki görevleri ve toplum tarafından kendisine verilen geleneksel rolleri sebebiyle çoğu zaman siyasetten uzak kalmak zorunda kalmıştır. Kadının biyolojik olarak farklı olmasından ziyade kendisine yüklenen misyon, bu rolünün sınırlarını belirlemektedir.

Türkiye’de diğer dünya ülkelerinden farklı olarak politik hayatta kadınların erkeklerle eşit haklara sahip olması aşamasında değişik bir süreçten geçmiştir. Türkiye Cumhuriyeti Devleti’nin kurulmasıyla birlikte yapılan yeniliklerle Türk Toplumunu büyük ölçüde yenilenmiş ve bununla birlikte kadının vatandaşlık hakkı kazanması sağlanmıştır.

Yerel siyasette Türkiye önemli ölçüde ilerlemiş olsa da dünya ülkelerine baktığımız zaman yerel siyasette kadının yeterli derecede temsil edilemediği görülmektedir. Farklı ülkelerin yerel meclislerindeki kadın oranı ve belediye başkanı kadın oranlarının Türkiye’den fazla olduğu görülmektedir. Hatta bu ülkeler arasında demokrasi anlayışını Türkiye’den daha sonra benimseyen çeşitli politik sorunları olan ülkelerde vardır.

Son yıllarda kadın erkek eşitliğini sağlamak ve kadın temsilci sayısını arttırmak amacıyla en çok gündeme gelen konu kota uygulamasıdır. Kota uygulaması ile kadın temsilci sayısını arttırmaya yönelik çalışmalar cinsiyet eşitliğinin sağlanması ve demokratikleşme açısından son derece önemlidir. Toplumda kadın sayısı fazla olmasına rağmen kadın temsili yeterli değildir. Kadınların ülke yönetimindeki temsil sorunu, kadın hakları açısından önemli bir sorun olmakla birlikte daha da önemlisi Demokratikleşme açısından büyük bir sorundur.

Kadınların siyasette hangi oranda temsil edildiğinin tespit edilebilmesi için Çorum ili örneğinde seçimler incelenmiştir. Ortaya çıkan sonuçlar, kadınlara yerel siyasette yeteri kadar yer verilmediğini göstermektedir.

Çalışmanın analizinde 2009 ve 2014 yılları yerel yönetim seçimlerine ilişkin seçmen profili, adaylar ve sonuçlar detaylı incelenmiştir. Özellikle kadın seçmen, kadın aday ve kazanan kadınların temsil oranları ilgili yıllar için ortaya konulmuştur. Kadının siyasette hangi düzeyde temsil edildiği de diğer illerle karşılaştırılmıştır. Tüm veriler ham halinde ve sadece frekans şeklinde Türkiye İstatistik Kurumu ve Yüksek Seçim Kurulu'nun resmi web sayfalarından alınmıştır. Çorum ili seçmenlerinin %51'inin kadın olmasına rağmen İl genel seçimlerinde 2009 yılında 23 kadın adaydan sadece 1 tanesi kazanmıştır. 2014 yılındaki il genel seçimlerinde ise 13 adaydan sadece 3 tanesi kazanabilmiştir. Belediye başkanlığı seçimlerinde 2009 yılında 23 adaydan sadece 1 kadın aday kazanırken 2014 yılında aday çıkmamıştır. Belediye Meclis Üyeliği seçimlerinde ise 2009 yılında 23 kadın adaydan sadece 1 tanesi kazanırken; 2014 yılında 51 adaydan sadece 10 kadın aday kazanabilmiştir. Sonuç olarak Bozatay ve Kutlu'nun (2014) çalışmasında öne sürülen "*Türkiye'de Kadınların Yerel Siyasette Temsilinin Yeterli Düzeyde Olup Olmadığı*" hipotezi Çorum ilinde sınıandığında; Çorum ilinde de kadınların yerel siyasette yeteri kadar temsil edilmediği tespit edilmiştir.

KAYNAKÇA

- ALKAN, A. (2014). *Yerel Siyaset Kadınlar İçin Neden Önemli?* 10 24, 2014 tarihinde http://kasaum.ankara.edu.tr/files/2013/03/ayten-h.yerel_siyaset_kadınlar_icin_neden_önemli.pdf adresinden alındı
- ARIKBOĞA, E. (2009, Haziran/Eylül). Yerel Yönetimlerde Temsil ve Kadın Üyeler: Kadın Adayların Önündeki Görünmez Engeller. *Türk İdare Dergisi*, 81(463-464).
- BERKTAY, F. (2004). Kadınların İnsan Haklarının Gelişimi ve Türkiye. *Sivil Toplum ve Demokrasi Konferans Yazıları*. 7. İstanbul: Bilgi Üniversitesi Sivil Toplum Kuruluşları Eğitim ve Araştırma Birimi.
- BOZATAY, Ş. A., & Kutlu, S. Z. (2014). Siyasette Kadın Temsili Açısından 30 Mart 2014 Yerel Seçimi Sonuçlarının Çanakkale İli Örneğinde Değerlendirilmesi. *Çanakkale Araştırmaları Türk Yılı*, 12(16), 131-156.
- BULUT, Y., & Tanıyıcı, Ş. (2008). Türkiye’de Belediye Meclis Üyelerinin Temsil Ediciliği: Erzincan Örneği. *Dumlupınar Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*(21), 171-193.
- CERİT, M. S. (2008). *Kadınlarla ve Kadınlar İçin Yerel Yönetim* (1. Baskı b.). İstanbul: KA-DER Yayınları .
- ÇAĞLAR, N. (2011). Kadının Siyasal Yaşama Katılımı ve Kota Uygulamaları. *Süleyman Demirel Üniversitesi Dergisi*, 3(4), s. 56-79.
- ÇİTÇİ, O. (1989). *Yerel Yönetimlerde Temsil:Belediye Örneği*. Ankara: TODAİE yayınları.
- ÇORUM BELEDİYESİ. (2014). www.corum.bel.tr adresinden alındı
- ÇORUM İL KÜLTÜR TURİZM MÜDÜRLÜĞÜ. (2014). <http://www.corumkulturturizm.gov.tr> adresinden alındı
- DAHRELUP, D. (2005). *Increasing Woman’s Political Representation: New Trend in Gender Quotas* . Stockholm, Sweden: International IDEA Handbook Series .
- DOLTAŞ, D. (1991). Feminizm Açısında Sekizinci Günah ve Bir Cinayet Romanı. *Toplum ve Bilim*(53), 82-84.
- EROĞLU, C. (1991). *Devlet Yönetimine Katılma Hakkı*. İmge yay.
- ESEN, A. T., & Memişoğlu, O. (2007). Siyasetin Cinsiyeti. *Türkiye Ekonomi Politikaları Araştırma Vakfı Yayınları*(231). <http://www.tepav.org.tr/tr/yayin/s/231> adresinden alındı
- ESER, H. B. (2009). Kadınların Siyasal Katılımını Artırmaya Yönelik Bir Yöntem Olarak Kota Uygulamaları. 1. *Davraz Kongresi (Küresel Diyalog)*, (s. 20). Isparta.

- GİDDENS, A. (2000). *Sosyoloji*. Ankara: Ayraç Yayınevi.
- GÖKÇİMEN, S. (2008). Ülkemizde Kadınların Siyasal Hayata Katılma Mücadelesi. *Yaşama Dergisi*(10), s. 5-60.
- GÜÇ, A. (2008). İslamcı Feminizm: Müslüman Kadınların Birey Olma Çabaları. *Uludağ Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, 17(2), 649-673.
- KILIÇ, Z. (2000). *Eşitlik İçin Kota Politikaları*. Ankara: Ankara Üniversitesi Kadın Sorunları Araştırma ve Uygulama Merkezi.
- KÜMBETOĞLU, B. (2005). *Sosyoloji ve Antropolojide Niteliksel Yöntem ve Araştırma*. İstanbul: Bağlam Yayınları.
- MENTEŞE, S. (2014). Siyasette Kadının Yeri ve Önemine İlişkin Bir Araştırma: Tunceli İli Örneği. *Dokuz Eylül Üniversitesi sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 16(1), s. 83-113.
- MICHELL, A. (1995). *Feminizm*. (Ş. Tekeli, Çev.) İstanbul: İletişim Yayınları.
- NEGİZ, N. (2008). *Türkiyede Yerel Siyasette Kadının Konumu: Siyasetçi Kadınlar Gözüyle Eleştirel Bir Değerlendirme*. İstanbul: Okutan Yayıncılık.
- NEGİZ, N., & Üçer, N. (2012). Yerel siyasette Seçil(e)meyen Kadın: 2004-2009 Mart Seçimleri Düzleminde Analitik Bir İnceleme. *Çağdaş Yerel Yönetimler*, 21(2), s. 1-23.
- PARLA, T. (1993). *Türkiyenin Siyasal Rejimi 1980-1989*. İstanbul: İletişim Yayınları.
- SANCAR, S. (2003). Üniversitede Feminizm? Bağlam, Gündem ve Olanaklar. *Toplum ve Bilim Dergisi*(97), 164-182.
- SCHROEDER, S. K. (2007). *Popüler Feminizm*. İstanbul: Bağlam.
- SİTEMBÖLÜKBAŞI, Ş. (2007). Kadınların Siyasal Hayata Etkin Katılımının Bir Aracı Olarak Seçimlerde KOTA Uygulaması. *SDÜ İİBF Dergisi*, 12(1).
- SİTEMBÖLÜMBAŞI, Ş. (2001). *Parti Seçmenlerinin Siyasal Yönelimlerine Etki Eden Sosyoekonomik Faktörler*. Ankara: Nobel Yayınları.
- TUNCER, E. (2003). *Osmanlı'dan Günümüze Seçimler, 1877-1999* (2. Baskı b.). TESAV, Toplumsal Ekonomik Siyasal Araştırmalar Vakfı.
- TÜİK. (2014). <http://tuikapp.tuik.gov.tr/> adresinden alındı
- TÜRELİ, N., & Çağlar, N. (2010). Yerel Yönetimde Kadın Temsili, Isparta İli Örneği. *Süleyman Demirel Üniversitesi Vizyoner Dergisi*, C.2, S.1, s.16-40.

- TÜRKİYEDE KADININ DURUMU*. (2009). Kadın Statüsü Genel Müdürlüğü: <http://www.kadininstatusu.gov.tr/> adresinden alındı
- UYYSAL, B. (1984). Siyasal Katılma ve Katılma Davranışına Ailenin Etkisi. *Amme İdaresi Dergisi*, 17(4). http://www.todaie.edu.tr/yayinlar/dergi_goster.php?kodu=923 adresinden alındı
- ÜNAL, A. (2014). *Eskiçağ Anadolu Toplumlarında Puduhepa ve Zamanı*. Ankara: Salmat Basım Yayım.
- ÜŞÜR, S. (1998). Siyasal Alanda Cinsiyetçilik ve Kadınların Söylemsel Kuşatılması. (O. Çitçi, Dü.) *TODAİE Yayınları*(285).
- WİKİPEDIA*. (2014). <http://tr.wikipedia.org> adresinden alındı
- YETKİ VE KARAR ALMA SÜRECİNDE KADIN*. (2008). Kadının Statüsü Genel Müdürlüğü: <http://www.kadininstatusu.gov.tr/yayinlar/kitaplar> adresinden alındı
- YILDIRIM, H. (2013). Yerel Yönetimlerde Kadın Siyasi Temsil Yetersizliği. *Akademik Perspektif*.
- YILDIRIM, U., Öner, Ş., Aksu, H., & Tatlı, M. (2011). Yerel Temsil ve Katılım Bağlamında Belediye Meclisleri: Kahramanmaraş ve Sivas Örnekleri. *Mustafa Kemal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 8(15), 507-530.